

Анотація

У дослідженні представлено систему лексичних вправ та завдань для засвоєння національно маркованої лексики у процесі формування культурологічної компетентності студентів філологічних спеціальностей.

Аннотация

В исследовании представлена система лексических упражнений и заданий для усвоения национально маркированной лексики в процессе формирования культурологической компетентности студентов филологических специальностей.

Summary

The study presents the system of lexical exercises and tasks for learning nationally marked vocabulary in the process of linguist's cultural competence forming.

Ключові слова: культурологічна компетентність філолога, лінгвокультуреми, культурологічний підхід, лексичні вправи.

Ключевые слова: культурологическая компетентность филолога, лингвокультуреми, культурологический подход, лексические упражнения.

Key words: cultural competence philologist, nationally marked vocabulary, cultural approach, lexical exercises.

Подано до редакції 12.04.2013.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф.Балер В.І.

УДК 378.14: 821

© 2013

Галушко М.В.

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПРОЦЕСУ СПРИЙМАННЯ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВИКЛАДАЧА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... В умовах оновлення педагогічної парадигми, збагачення особистісних аспектів підготовки сучасного викладача зарубіжної літератури особливої ваги набуває робота з художнім текстом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Окремі аспекти розв'язання даної проблеми, уже перебували у колі наукових інтересів вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема М.Бахтіна, Ю.Лотмана, О.Потебні, І.Франка, Г.Яусса та ін. Компетентнісний підхід у діяльності педагога став об'єктом вивчення у працях І.Зимньої, А.Хуторського, О.Пометун, Р. Пастушенка, О.Овчарук та ін.

Формулювання цілей статті... Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні процесу сприймання художнього тексту у професійній підготовці викладача зарубіжної літератури.

Виклад основного матеріалу дослідження... Фахова підготовка викладачів зарубіжної літератури нині перебуває на етапі концептуального переосмислення. Необхідність забезпечення високої якості професійної освіти, конкурентоспроможності та мобільності безпосередньо пов'язується з художнім розвитком особистості, із пробудженням її таланту і творчих задатків, із умінням бачити і сприймати прекрасне в мистецтві.

Проблема формування професійної майстерності майбутнього викладача зарубіжної літератури актуалізується у зв'язку з вимогами часу, реальним станом культурного розвитку молоді, нестримним розвитком науки і техніки, новими вимогами ринку праці, трансформацією форм власного вираження особистості, стилю життя, мислення, сприйняття дійсності тощо.

Робота викладача зарубіжної літератури розпочинається із опрацювання художнього тексту, що передбачає розуміння та інтерпретацію авторського соціокультурного досвіду. Свідомість автора та свідомість читача зливаються, спільно будують логічні зв'язки між компонентами художнього тексту, відбувається зчитування особливого соціокультурного коду, специфікованого рисами епохи, національності, гендеру тощо.

Завдяки читанню художнього тексту збагачується внутрішній світ особистості студента, синтезується досвід автора літературного твору та власний задля пізнання дійсності. Завдяки його опрацюванню відбувається передача закладеного автором специфічного соціокультурного коду, формуються зв'язки між особистим досвідом людей (автора-перекладача-читача), з дійсним життєвим контекстом суб'єктів культури. Таким чином, важливі культурні події починають сприйматися і як частина зовнішнього середовища, і як невід'ємна складова прояву людської свідомості. Таке тлумачення особистісного соціокультурного функціонування відповідає постнекласичному [термін Ю. Знакова] методологічному підходу, який передбачає дослідження особистості у соціально-історичному і культурному контекстах.

Перебуваючи у суспільному оточенні, особистість сприймає безліч текстів, що відрізняються за характером і способом подачі, мають різну цільову та якісну характеристики. У свою чергу людина сама ретранслює і продукує конкретні тексти, що у більшості випадків не мають великої художньої цінності, втім

сприяють становленню людської культури загалом, можуть послугувати для справжнього художнього тексту і є відображенням активної свідомості учасника соціокультурного процесу.

Виділимо основні функції текстів культури:

- ідентифікаційна (впізнання та визначення приналежності особи до членів культурної спільноти; маркування тексту за історико-суспільними, національними, гендерними та іншими характеристиками);
- операційно-трансляційна (засвоєння, збереження та передача культурних цінностей, норм, правил, смислів, схем інтерпретації тощо; розширення дискурсивного простору особистості та збагачення репертуару дискурсів культури загалом);
- регулятивна (підпорядкування усіх форм самовираження членів культурної спільноти заздалегідь сформованим у ній схемам-інструкціям);
- комунікативна (передача інформації від індивіда до індивіда; підтримання спільного соціокультурного коду);
- афективна (почуття, емоції, образи) тощо.

Художній текст, будучи штучною системою знань про світ, суспільство і людину, створюється в дискурсивному просторі культури. Він активізує роботу соціальної пам'яті (притаманної не індивіду, а кожному членові спільноти). Обробка цієї інформації розпочинається відсіюванням несуттєвого, упорядкуванням її за ступенем важливості, оцінювальними характеристиками тощо. Далі відбувається її стискання до одного речення, фрази, слова для зручності його зберігання та використання. Під час написання художнього тексту автор завдяки копійкій праці та таланту формує колаж із окремих розрізнених текстів, що слугують розкриттю авторського задуму.

Митець, який приступає до роботи з художнім текстом, є по суті дискурсивним суб'єктом. За визначенням дослідника Ю.Масієнка, дискурсивним суб'єктом є особа, яка, завдяки інтегрованому семіотичному утворенню із центром "Я", живе у просторі мовних практик, на перехресті різних дискурсів. Стаючи дискурсивним суб'єктом, особистість набуває здатності не лише довільно відтворювати дискурси, а й створювати нові.

Художній текст дозволяє читачу сформувати чіткі зв'язки між емпіричними подіями, свідомо чи несвідомо організувати їх у цілісні структури, що відповідають культурним нормам. [1]

Під час роботи з художнім текстом читач отримує так звані культурні метаповідомлення, що передаються завдяки автору та перекладачу, сприймаються як природні і не викликають у реципієнта відчуття штучності, надуманості. Це відбувається завдяки неусвідомленому перенесенню у свідомості читача того, що дістало назву "лінз культури". За визначенням С.Бема, лінзами культури можна вважати інтерпретаційні рамки, що відображають наявні в культурі цінності, норми, правила поведінки, оцінювання тощо.

На думку науковця К.Гірца, ознакою "природної" свідомості є нездатність розрізняти реальність і той спосіб, яким культура створює саме цю реальність. Іншими словами, реальність, котру хтось сприймає, і лінзи культури, через які ця реальність сприймається, є нероздільними.

Таким чином, на розсуд читача пропонуються атрибути культури, де нагромаджено індивідуальний та колективний досвід, розроблено соціально та культурно прийнятні схеми інтерпретації і сценарії дії в типових життєвих ситуаціях (задаються конгруентні схеми інтерпретації, які є основою соціальної взаємодії та взаєморозуміння не лише окремих індивідів у культурі, а й важливою передумовою взаємодії культур). Суспільний досвід є конструкцією, в основі якої лежить індивідуальний досвід кожного, хто входить до цього соціуму.

Читач прилучається до художньої реальності не лише з метою набути знань і розширити картину світу, а й сформувати і розвинути базові механізми власних взаємозв'язків зі світом, для сходження на якісно новий рівень особистісного зростання.

У професійній підготовці майбутніх викладачів зарубіжної літератури поняття "читацька діяльність" має ряд особливостей:

- характер читання – когнітивно-комунікативний (самокероване активне, проблемне сприймання художнього тексту);
- всебічний аналіз художнього тексту із залученням заздалегідь сформованої бази літературознавчих понять, опанування дотичних до аналізу питань літературної критики, бібліографії, літературознавчої історіографії, філософії, психології, естетики, історії, релігієзнавства, лінгвістики тощо;
- творчий підхід, урахування індивідуальних особливостей художнього тексту, підбір доцільних прийомів розкриття та аналізу кожного конкретного твору;
- осмислення та робота з аспектами художнього тексту, що постачає естетичні враження, формує особистісні духовно-ціннісні орієнтації читача;
- формування власного літературознавчого та критичного доробку, бібліотеки для майбутньої викладацької діяльності тощо.

Сприймання художнього тексту у процесі вивчення зарубіжної літератури ускладнюється певними чинниками:

- часові рамки заняття (швидкість опрацювання художнього тексту може зашкодити розкриттю естетичного та когнітивного сприйняття, творчого потенціалу майбутніх викладачів зарубіжної літератури);
- обсяг навчального матеріалу (перенасиченість інформацією; не точне формулювання завдань та пояснень може призвести до появи інформаційного шуму тощо);
- рівень "гнучкості" суб'єктів навчання (стрімке переключення з процесу читання до аналізу художнього твору, чергування різних методів та прийомів роботи) тощо.

Під час читання художнього тексту на заняттях доцільно:

- створити емоційний фон;
- сформувати попереднє, прогнозоване враження від художнього тексту;
- активізувати особистісний досвід кожного учасника навчального процесу;
- направити процес пізнання на художній текст і самопізнання;
- відновити у пам'яті необхідні положення літературознавчої науки;
- для повного розкриття особливостей художнього тексту пропонуємо звернути увагу на дослідження суміжних із теорією літератури наук, зокрема філософії, психології, історії, естетики, архітектури, логіки тощо.

Для того, щоб сфокусувати увагу читача на аналізі художнього тексту, викладач зарубіжної літератури широко використовує порівняння, аналогії, асоціації тощо. За визначенням відомого літературознавця В. Прозорова, проектування читацького досвіду поглиблює художнє сприйняття літературного твору. У спробах власної інтерпретації художнього тексту студент удосконалює власні читацькі вміння.

До важливих прийомів роботи із художнім текстом слід віднести:

- використання епілогу для підготовки реципієнта до повноцінного сприйняття твору;
- виконання студентами випереджальних завдань, що розкривають ключовий аспект аналізу;
- прочитання частин тексту із зупинками для:
 - а) обговорення конкретних епізодів;
 - б) обстеження змін ракурсу описів, характеристик подій, зображення персонажів, акцентування найважливіших деталей, що несуть емоційне, алегоричне, міфологічне, символічне та ін. навантаження;
 - в) формування в уяві читача певних очікувань від тексту;
- повторне прочитання твору, окреслення часової та просторової перспектив, робота з окремими художніми деталями, епізодами тощо;
- визначення особливостей проблематики, композиції, системи образів, жанрово-стильових характеристик літературного твору;
- узагальнення вивченого із позиції літературознавчого знання, співвіднесення літературного твору течії, напряму, школі, жанру тощо; визначення місця і ролі художнього тексту у процесі розвитку культури і мистецтва;
- творча робота.

На думку літературознавця Ю.Лотмана, слід враховувати, що опрацювання перекладного твору ускладнюється розшифровуванням коду автора, національних та мовних особливостей.

У процесі підготовки майбутніх викладачів не практикується перевірка базових навичок читання, оскільки вони формуються у початковій та середній школі. Втім деякі шкільні прийоми роботи з художнім текстом ми можемо застосувати й у вищій школі, зокрема:

- коментоване читання;
- виразне читання;
- індивідуальне читання;
- домашнє читання тощо.

Особливу увагу слід приділити виразному читанню, яке передбачає сформованість комплексу навичок чітко, в міру голосно, інтонаційно правильно вимовляти написане, відчувати ритм, паузу, акцент тощо; уміти прогнозувати розгортання мовного матеріалу та членувати речення на синтагми. Виразне читання доцільно застосовувати у вивченні поезії, ліро-епічних, драматичних творів, фрагментів прози з описом природи, ключовими діалогами тощо.

Під час коментованого читання майбутній викладач зарубіжної літератури має можливість простежити особливості художнього стилю автора, розкриття сюжету й образів, поглибити знання з історії, географії, мистецтвознавства тощо. Корисним є з'ясування значення незрозумілих слів і висловів, що зустрічаються у художньому тексті, робота з літературними прийомами (гротеск, сатира, іронія) та тропами тощо.

Індивідуальне читання дозволяє приділити необхідну кількість часу для з'ясування семантики незрозумілих слів і висловів, складання плану прочитаного (сюжетного, цитатного, порівняльного), виписування цитат, фіксування власних думок, запитань до тексту, творчі роботи різного типу тощо.

Необхідність здійснити простий пошук інформації спрямовує суспільство до нових джерел інформації, що призводить до занепаду книгодрукування, періодики. Супротив і відразу у студентів-філологів викликає завдання викладача прочитати художній текст, особливо через його обсяг, алегоричність, символічність. Відсутність мотивації читати літературні твори здебільшого не пов'язана з помилками у методиці конкретного викладача, а є проявом духу часу (відпрацьована схема спілкування "запит-відповідь"; відсутність часу на ретельний пошук; брак стимулу запам'ятовувати факти, події, причини через перенасиченість інформаційного простору; наявність необхідних даних "під рукою" тощо).

Однак для якісного зростання особистості майбутнього викладача зарубіжної літератури споживання сучасного інформаційного "фаст-фуду" недостатньо з ряду причин:

- достовірність інформації (відсутність посилання на автора, авторитетне джерело; порушення прав авторів тощо);

- відсутність передумови розвитку образного мислення, емоційного наповнення (стислі дані, факти складають левину частку інтернет-простору);

- уніфікація стилів мовлення (для словесника є традиційним різностильове мовлення);

- спотворення словникового багажу мови (обмеження кількості форм взаємодії суб'єктів комунікації, ймовірних діалогів між окремими користувачами медіапростору призводить до безпідставного клішування мови (виводиться з обороту весь синонімічний ряд), запозичення слів (хоча існують україномовні відповідники) тощо);

- відсутність повноцінної взаємодії користувачів між собою (удаване спілкування через постулювання ідей, вражень, фото- та відеоматеріалів у блогах, соціальних мережах тощо; споживання мем-контенту, вірусного відео, різноманітного рекламного продукту, що прив'язує особу до віртуального спілкування з інтернет-спільнотою) та користувача з інформацією (ігнорування взаємозв'язків між формою та змістом, порушення логіки, структури, довільна компіляція частин матеріалів);

- якість інформації тощо.

Загальновизначено, що викладачу зарубіжної літератури доводиться боротися з такими проблемами:

- відсутність мотивації опрацювання програмових творів;

- фрагментарність сприйняття художнього тексту, ігнорування важливих деталей, символів, підтексту, засобів увиразнення, порушених автором проблем тощо;

- відсутність відповідного читацького досвіду для встановлення асоціативних зв'язків, об'єктивної оцінки, самостійного проведення аналізу художнього твору;

- відособленість художнього тексту та критичної думки, втрата зв'язку з літературним твором під час аналізу;

- ігнорування довідкової літератури, зокрема словників іншомовних слів, літературознавчих термінів, енциклопедій тощо.

Також у своїй професійній діяльності майбутній викладач зарубіжної літератури повинен навчитися знаходити авторитетні джерела, посилатися на наукові праці визнаних дослідників, педагогів, методистів, систематично працювати з довідковою літературою, формувати власне наукове мовлення. Не менш важливим є розвиток естетичного світосприйняття, емоційне насичення особистості студента.

Втім найважливішим завданням під час професійної підготовки майбутніх викладачів зарубіжної літератури є обмін інформацією між художнім текстом та читачем, яка передбачає вміння сприймати й оцінювати наочні зображення художньо-ідейного потенціалу твору.

Не менш важливим є створення умов для всебічного обговорення літературного тексту за допомогою таких методів, як:

- лекція:

- а) біографічна лекція (виклад життєпису письменника здійснюється викладачем та студентами, які підготували доповіді, презентації, інші види випереджальних завдань);

- б) оглядова лекція (передбачає розповідь про творчість кількох письменників за активної участі студентів);

- в) проблемна лекція (вирішення проблемних питань (форми проведення: круглий стіл, брейн-ринг, засідання експертів тощо));

- г) сократична бесіда (завдяки почерговому ствердженню і запереченню суб'єкти навчання спрямовуються до наукового відкриття);

- д) дискусійна лекція (розкриття двох відмінних позицій щодо одного твору, життєвого та творчого шляху письменника тощо);

- е) нарисова лекція (передбачає елементи художнього викладу і документальні відомості про письменника, за формою проведення наближується до оглядової та біографічної лекції);

- ж) асоціативна лекція (ґрунтується на різноманітних паралелях до художнього явища – творів мистецтва, літератури, життєвого досвіду);

- бесіда:

а) репродуктивна бесіда (відтворення студентами раніше одержаних знань, їх систематизація та узагальнення);

б) евристична бесіда (обговорення нових положень, ідей, концепцій, які формулюються суб'єктами навчального процесу у режимі "запитання-відповідь");

в) актуалізаційна бесіда (актуалізація отриманих раніше знань, життєвого досвіду студента, які є важливими в роботі над художнім текстом);

- самостійна робота (складання плану, тез конспектів; накреслення хронологічної таблиці життя і творчості письменника, теоретико-літературних таблиць; вивчення віршів; написання віршів, їх перекладу тощо);

- літературна гра:

а) рольові ігри:

- мистецькі ігри (інсценування уривків з п'єс, повістей романів; організація концертів, літературних вечорів, конкурсів читців декламаторів тощо);

- фахові ігри (проведення заняття студентом з допомогою викладача; проведення екскурсій; робота працівника редакції, журналіста, письменника тощо);

- інші ігри (виставки, уявні подорожі, читацькі конференції, інтернет-консультації) тощо;

б) інтелектуальні ігри (вікторини, кросворди, ребуси, шаради, чайнворди, криптограми, упізнання авторства за стилем, крилатими фразами тощо);

в) ігри у форму популярних телевізійних шоу (обов'язкове наповнення шоу навчальним змістом, цитатами із художніх творів, теоретико-літературними поняттями, фактами біографічного та історико-літературознавчого характеру. [5; с. 71-83]

- художня інтерпретація (усне малювання, переказування від імені персонажів тощо).

Висновки... У постнекласичній парадигмі розвитку педагогічної науки особистість тлумачиться як творець власного життя, активний самодетермінований суб'єкт. Культура постає як концентрований, організований досвід людства, основа розуміння та осмислення навколишньої дійсності.

Сприймання художнього тексту є найважливішим засобом формування особистості майбутнього викладача зарубіжної літератури, його професійної підготовки, кваліфікації. Розглянуті методи та прийоми роботи з художнім текстом пропонується використовувати на усіх етапах читання. Вони дозволяють сформувати комплекс стійких навичок роботи з літературним твором, є необхідним атрибутом більш складних особистісних утворень читацької та професійної компетентностей викладача зарубіжної літератури.

Література

1. Знаков В.В. От психологии субъекта к психологии человеческого бытия / В.В.Знаков //Теория и методология психологи : постнеклассическая перспектива /отв. ред. А.Л. Журавлев, А.В. Юркевич. – М. : Ин-т психологии РАН, 2007. – С. 330-351.
2. Розин В.М. Личность как учредитель и менеджер "себя" и субъект культуры / В.М. Розин // Человек как субъект культуры. – М. : Наука, 2002. – С. 42-112.
3. Масієнко Ю.О. Структурно-динамічні ознаки "я-тексту" особистості : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Ю.О. Масієнко. – К., 2006. – 20 с.
4. Леонтьев Д.А. Понимание смысла и смысл понимания / Д.А. Леонтьев // Понимание : опыт мультидисциплинарного исследования / под ред. А.А. Брудного, А.В. Уткина, Е.И. Яцуты. – М. : Смысл, 2006. – С. 20-27.
5. Токмань Г.Л. Методика навчання української літератури в середній школі : підручник / Г.Л. Токмань. – К. : ВЦ "Академія", 2012. – 312 с.

Анотація

У статті розглядаються теоретичні аспекти сприймання художнього тексту у професійній підготовці викладача зарубіжної літератури. Розглянуто особливості читацької рецепції на заняттях зарубіжної літератури. Визначено умови продуктивної роботи з художнім текстом. Запропоновано систему методів та прийомів, що дозволяють підвищити ефективність роботи з літературними творами.

Аннотация

В статье рассматриваются теоретические аспекты восприятия художественного текста в профессиональной подготовке преподавателя зарубежной литературы. Рассмотрены особенности читательской рецепции на занятиях зарубежной литературы. Определены условия продуктивной работы с художественным текстом. Предложена система методов и приемов, позволяющих повысить эффективность работы с литературными произведениями.

Summary

The article focuses on proving the theoretical problem of perception literary text in the training of foreign literature teachers. The features of reading reception of foreign literature are examined. The conditions for productive work with artistic text are defined. The system of pedagogical methods and techniques that helps to improve effectiveness of literary texts analysis is suggested.

Ключові слова: читацька діяльність, рецепція, аналіз, художній текст, культура, джерела інформації.

Ключевые слова: читательская деятельность, рецепция, анализ, художественный текст, культура, источники информации.

Key words: reader activities, reception, analysis, artistic text, culture, source of information.

Подано до редакції 04.04.2013.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф.Градовським А.В.

УДК 808.5 (075.8)

© 2013

Герман В.В.

РИТОРИЧНА КУЛЬТУРА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Система вищої освіти є однією з основних форм соціалізації особистості, вона забезпечує фундаментальну наукову, загальнокультурну, практичну підготовку фахівців, формує інтелектуальний потенціал нації як найвищої цінності суспільства.

У третьому тисячолітті важливою частиною загальної культури людини стала риторична освіченість, оскільки в сучасному інформатизованому суспільстві зростає кількість і популярність професій із посиленою комунікативною відповідальністю. Повноцінну й відповідну до вимог часу риторичну освіченість вимагають управлінська, дипломатична, юридична, наукова, освітянська й багато інших галузей. Важко назвати професії, де б майстерне володіння словом як універсальним інструментом думки і переконання було непотрібним, проте в багатьох галузях інтелектуальної діяльності (насамперед у педагогіці) це стає визначальною запорукою професійного успіху та обов'язковим атрибутом іміджу інтелігентного і компетентного фахівця. Отже, необхідність формування риторики як наукового напрямку і навчальної дисципліни ще в 90-і роки ХХ століття була викликана культурно-історичними, психологічними, комунікативними, соціально-політичними, економічними передумовами.

Риторична освіченість допомагає кожному розуміти потреби слухача, аудиторії; упевнено почувати себе в ситуаціях, коли необхідно повідомити, проаналізувати, підсумувати тощо; виголосити доповідь на широкий загал; оптимально організувати та креативно скерувати свою мисленнєво-мовленнєву діяльність [5]; коректно й доцільно використати методи риторичної аргументації; відповідально ставитися до кожного слова, досягаючи високої культури мислення, мовлення і спілкування й посилюючи комунікативну інтуїцію. Серед багатьох підходів і уявлень про сучасного педагога помітно виділяється ще одна грань – педагог як особистість риторична.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Риторична освіченість педагога – основа формування його риторичної особистості. Поняття "риторична особистість" перебуває на стадії становлення. Виховання риторичної особистості вчителя базується на головних принципах педагогіки, риторики, психології, мистецтва. Теорія особистісно-діяльнісного підходу особливо чітко відображена у концепціях С.Виготського, М.Леонтьєва, С. Станіславського та ін. У 20-30-х роках ХХ ст. українські та інші вчені-педагоги розвивали ідею максимально ефективної виконавської, ораторської діяльності педагогів з метою розв'язання педагогічних завдань. Педагоги-теоретики В.Голубков, М.Рибнікова та інші поєднували словесну й педагогічну діяльність з ухилом до розуміння мистецтва живого слова як педагогічного інструменту навчання. А.Луначарський, А.Макаренко, В.Сухомлинський розширили цей взаємозв'язок на рівні ієрархії: мистецтво слова – виховання творчої особистості вчителя, що відповідає й сучасному поглядові дослідників на виховання риторичної особистості педагогічних та гуманітарних кадрів в Україні, про що йдеться, зокрема, у дослідженнях А.Капської, С.Іванової, О.Юніної, Д.Александрова, Є.Клюєва, Т.Хазагерова, Л.Ширіної, О.Зарецької та ін. [6, с. 186].

Поки що жоден словник не подає тлумачення терміна, але можемо посилатися на тлумачення поняття "мовної особистості" О.Семенов, Л.Мацько, Л.Струганець, Т.Симоненко та ін., яку вирізняють філологічний стиль мислення, широкий філологічний кругозір, мовні, літературні, педагогічні здібності, мовна індивідуальність, мовний смак, мовленнєва моральність тощо. Беремо до уваги також думки М.Хлебникової, О.Сиротиніної, О.Ткаченка, О.Леонтьєва щодо потрактування даного поняття.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті полягає в доведенні тези, що риторична культура є основою формування риторичної особистості вчителя, та в аналізі структури риторичної культури як складного синкретичного цілого.

Виклад основного матеріалу дослідження... Формування риторичної особистості сучасного вчителя-оратора своїми витокami сягає античних часів. З самого започаткування риторики була помітна її педагогічна спрямованість. "Педагогічний елемент", на думку вчених, був у ній настільки міцним, що початкові етапи її становлення відбувалися як розвиток саме педагогічної риторики. Ораторське мистецтво визнавалося засобом передання знань, виховання благородних почуттів, наприклад, добра і справедливості, громадянського обов'язку й патріотизму, засобом ефективного переконання. Учитель стояв поряд з філософом, оратором, поетом, царем, був провісником правди, краси, служив істині, умів сам і навчав своїх учнів "тлумачити мертвий текст", досконало